

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI
SAMARQAND VILOYATI XALQ TA'LIMI XODIMLARINI
QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISH
HUDUDIIY MARKAZI**

**BIOLOGIYA FANIDAN NAZORAT TOPSHIRIQLARINI
BAJARISH METODIKASI
(VIII-SINF)**

*(umumta'lim maktablarining biologiya fani o'qituvchilari
uchun uslubiy ko'rsatma)*

SAMARQAND - 2020

B.S.TOSHNIYAZOV, M.T.UMARALIYEVA. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida 8-SINF BIOLOGIYA (ODAM VA UNING SALOMATLIGI) fanidan uzviylashtirilgan o'quv dasturi asosida nazorat ishlarini o'tkazish bo'yicha metodik tavsiyalar asosida tuzildi

TUZUVCHILAR:

YUNUSOVA N. A - Samarqand VXTXQTMOI Tabiiy va aniq fanlar ta'limi kafedrasini o'qituvchisi
Samarqand VXTXQTMOI

BATIROVA F.A. - Tabiiy va aniq fanlar ta'limi kafedrasini o'qituvchisi

Ushbu uslubiy qo'llanmada umumiy o'rta ta'lim maktablarida, biologiya fanidan nazorat topshiriqlarini tashkil etishga doir metodik tavsiyalar berilgan bo'lib, o'qituvchi va o'quvchi uchun mo'ljallangan

Ushbu uslubiy qo'llanma Samarqand viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi Ilmiy metodik kengashining 2020 yil 15 iyun 5/3-5 - sonli yig'ilish bayonnomasida tasdiqlandi va nashrga tavsiya etildi.

KIRISH

Bugungi kunda biz mamlakatimizning istiqboli yosh avlod qanday tarbiya topishiga, qanday bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishiga, ularning bilimlarini qanday baholashni hamisha yodda tutishimiz kerak. Ularning bilimlarini reyting baholash usuli bilan baholash davomida biz ularni yoshiga va mavzusiga to'g'ri keladigan turli xildagi test nazorat topshiriqlarini tuzishimiz mumkin. O'quvchilarning bilimni nazorat qilish maqsadida nazorat topshiriqlari o'tkaziladi. Shu sababli kam komplektli sinflarda ham biologiya fanidan o'qitiladigan V-XI sinf o'quvchilarining bilimlari sifatini nazorat qilishning reyting tizimi to'g'risidagi "Nizom"da o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari joriy, oraliq, bosqichli va yakuniy nazoratdan o'tkazilib aniqlanishi belgilangan. Joriy nazorat kundalik so'rovlar shaklida o'tkaziladi. Oraliq nazorat ma'lum bir bob (bo'lim) tugaganidan so'ng o'tkaziladi. Uning o'tkazilish vaqti va shakli taqvim-mavzu rejada belgilab beriladi. Ushbu uslubiy ko'rsatma DTS va biologiya o'quv dasturi asosida tuzildi.

Unda VIII-sinflarda "Biologiya (Odam va uning salomatligi)" fani bo'yicha uzviylashtirilgan o'quv dasturi asosida tuzilgan taqvim-mavzu reja, o'quvchilarning har bir dars oxirida o'zlashtirishi zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalari, o'tkaziladigan nazorat ishlari bo'yicha namunaviy test topshiriqlari, biologik masalalarning namunalari keltirilgan.

Uslubiy ko'rsatmada keltirilgan nazorat ishlari namunaviy bo'lib, o'qituvchi unga ijodiy yondoshgan holda tegishli o'zgartirishlar kiritishi yoki alternativ variantlarini ishlab chiqishi mumkin. Uslubiy ko'rsatmada keltirilgan nazorat topshiriqlarini baholash mezonlarida, joriy nazorat o'tkazishda ham foydalanish mumkin.

Muallif

NAZORAT ISHI. NI -1

Mavzu.Hujayra va to'qima. Ichki sekretiya bezlari.

Nazorat shakli: Test topshiriqlari.

1. Odam organizmi faoliyatini o'rganuvchi fan qanday ataladi?

A. Gigiyena B. Anatomiya C. Fiziologiya D. Sitologiya

2. Ibn sinoning "Kitob al-qonun fit tibb" asarida ... haqidagi ma'lumotlar keltiriladi.

1. Odam a'zolarining tuzilishi, funksiyasi

2. Kasalliklar, ularning kelib chiqish sabablari

3. Insonning dastlab hayvonot dunyosidan kelib chiqqanligi

4. Oddiy va murakkab dorilar, ularning a'zolarga ta'siri

5. 1116 xil dori

6. O'simlik va hayvonlarning tabiatdagi ahamiyati

A. 1, 2, 3, 4 B. 2, 3, 4, 5 C. 3, 4, 5, 6 D. 1, 2, 4

3. Qaysi o'zbek olimi qalqonsimon bez kasalligini o'rganish va davolash bo'yicha ilmiy izlanish olib borgan?

A. Vohidov V.

B. To'raqulov Yo. X.

C. Oripov O'.

D. Zufarov K. A.

4. Hujayra membranasi qanday vazifalarni bajaradi?

1. Moddalar almashinuvi 2. Oqsil sintezi 3. Hujayra bo'linishi

4. Zaharli chiqindilarni qonga chiqarish

5.Hujayralararo suyuqliklardagi ionlar tarkibini muvozanatda ushlab turish

A.2, 5

B.1, 5

C. 2, 3

D.1,4

5. Hujayra tarkibiga kiruvchi organik moddalarni aniqlang?

1. Suv 2. Yog` 3.Uglevod 4.Makro elementlar 5.Oqsil

6.Mikro elementlar 7.Nuklein kislotalar

A.1,2,3,4

B.2,3,5,7

C.1,5,6,7

D.1,3,5,6

6. Qaysi to'qima ichki a'zolar pardasi deb ham ataladi?

A. Epiteliy

B. Biriktiruvchi

C. Muskul

D. Nerv

7. Odamdagi qaysi to'qima hujayralarida elastik tolalar ko'p bo'lib, ular cho'zilish, bukilish, tortilish kabi ta'sirlarga chidamli bo'ladi?

A. Epiteliy B. Biriktiruvchi C. Muskul D. Nerv

8. Epiteliy to'qimasining xarakterli belgisini aniqlang.

A. O'zaro zich joylashgan hujayralardan iborat.

B. Hujayralararo moddasi bo'lmaydi yoki juda kam bo'ladi.

C. Tez ko'payish xususiyatiga ega.

D. Barcha javoblar to'g'ri.

9. Silliqliq muskullarga xos belgilarni aniqlang.

1. Shakli duksimon. 2. Tolasining uzunligi 0,1 mm. 3. Bir yadroli.

4. Ko'p yadroli. 5. Kalta miofibrilla ipchalari mavjud. 6. Suyaklarga birikadi.

7. Qon tomirlari devorida bo'ladi. 8. Faoliyati odam ixtiyoriga bog'liq.

9. Oshqozon – ichaklarda bo'ladi.

A. 1,2,3,6,7,8.

B. 1,2,3,5, 7,9

C. 2,4,6,7,9

D. 1,2,7,8,9

10. Ichki sekreksiya bezlariga qaysi bezlar kirishini belgilang?

A. Oshqozon osti bezi, so'lak bezlari, gipofiz, qalqonsimon bez

B. Buyrakusti bezi, qalqonsimon bez, ayrisimon bez, qalqon orqa bezi

C. Jigar, oshqozonosti bezi, ko'z yosh bezi

D. Gipofiz, epifiz, qalqonsimon, buyrakusti bezi, jinsiy bezlar

11. Intermidin gormoni qaysi ichki sekreksiya bezidan ajraladi?

A. Ayrisimon bez B. Epifiz bezi

C. Gipofiz bezi D. Qalqon orqa bezi

12. Gormon – bu

A. Organizmdagi reaksiyalarni tezlashtiruvchi ferment

B. Hujayra tarkibiga kiruvchi oqsil

C.Organlar faoliyatiga ta'sir qiluvchi biologik faol modda

D. Modda almashinuv jarayonini tezlashtiruvchi mineral moddalar yig'indisi

13. Bosh miyaning asosida, ya'ni o'rta miya sohasida qaysi bez joylashgan va u ishlab chiqaradigan gormon qanday vazifani bajaradi?

A. Gipofiz, orgnizmda oqsillar sintezlanishini boshqaradi.

B. Ayrisimon bez, jinsiy bezlar faoliyatini boshqaradi.

C. Epifiz, organizmda pigment almashinuvini boshqaradi.

D. Qalqonorqa bez, odam organizmida kalsiy – fosfor almashinuvini tartibga soladi.

14. Qalqonsimon bez faolligi pasayganda qanday kasallik kelib chiqadi?

A. Gipoterioz

B. Qandli diabet

C. Tireotoksikoz

D. Tetaniya

15. Timozin gormoni qanday jarayonlarga ta'sir ko'rsatadi?

1) bolalarning o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

2) jinsiy bezlar funksiyasini pasaytiradi.

3) bolada balog'atga yetishni susaytiradi.

4) limfotsitlar hosil bo'lishini kuchaytiradi.

5) organizmning immunitet xususiyatini oshiradi.

A. 1, 4, 5 B. 1, 2, 4 D. 1, 2, 5 C.barcha javoblar to'g'ri

16.Odam tanasining turli qismlarida joylashgan bo'lsa ham funksiyasi bir-biriga chambarchas bog'liq bo'lgan sistemani aniqlang.

A.qon aylanish B.ovqat hazm qilish

C.nafas olish D.endokrin

17.Odamda qaysi bezning faoliyati buzilsa, tananing umumiy qaltirashi kuzatiladi?

A.buyrak usti

B.oshqozonosti

C.qalqon orqa

D.qalqonsimon

18.Qaysi bezning vazni chaqaloqda 12 g, 14-15 yoshda 30-40 g ga yetadi?

A.ayrisimon bez B.buyrak usti bezi

C.epifiz bezi

D.qalaonsimon bez

19. Androgen va estrogen garmonlari qayerdan ishlab chiqariladi?

- A. buyrak usti bezining miya qavatidan
- B. gipofiz bezining orqa bo'lgidan
- C. buyrakusti bezining ustki po'stloq qavatidan
- D. gipofiz bezining oldingi bo'ldigan

20. "Langergars orolchasi" deb atalgan hujayralar to'plami qaysi bezga tegishli?

- A. epifiz bezi
- B. me'daosti bezi
- C. ayrisimon bez
- D. qalqon orqa bezi

21. Qaysu bezdan ajralayotgan garmon ta'sirida follikula rivojlanadi?

- A. jinsiy bez
- B. buyrakusti bezi
- C. qalqonsimon bez
- D. me'daosti bezi

22. Italiyalik shifokor Andrias Vezaliy yozgan asarni belgilang.

- A. "Bosh miya reflekslari"
- B. "Odam tanasi qismlari"
- C. "Odam tanasining tuzilishi to'g'risida"
- D. "Nerv sistemasi fiziologiyasi"

23. Quyidagi olimlardan qaysi biri "Gerontologiya"ga oid ishlari uchun Nobel mukofotiga sazovor bo'lgan?

- A. Pavlov Ivan Petrovich
- B. Mechnikov Ilya Ilich
- C. Sechenov Ivan Mixaylovich
- D. Leonardo da Vinchi

24. O'zbekistonlik qaysi olim oshqozonosti bezining bir qismini ko'chirib o'tkazish usulini ishlab chiqqan?

- A. To'raqulov Yolqin Xolmatovich
- B. Zufarov Komiljon Ahmadjonovich
- C. Vohidov Vosid Vohidovich
- D. Aripov O'ktam Aripovich

25. Qaysi organoid endoplazmatik to'rda joylashgan bo'lib, unda oqsillar sintezlanadi?

- A.Lizosomalar
- B.Ribosomalar
- C.Mitoxondriya
- D.Xromosomalar

1-NAZORAT TEST JAVOBLARI

Savol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Javob	C	D	B	B	B	A	B	D	B	B	C	C	C	A	C
Savol	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
Javob	D	C	A	C	B	A	C	B	D	B					

NAZORAT ISHI. NI -2

Mavzu: Tayanch harakatlanish sistemasi.

Nazorat shakli: Test topshiriqlari.

1. Quyidagilar orasidan yassi suyaklarni ajrating.

1. Qovurg'a 2. Yelka 3. Peshona 4. Umurtqa pog'onasi 5. Tepa 6.

Chakka 7. Yuqorigi jag' 8. To'sh suyagi 9. Chanoq 10. O'mrov 11. Kurak

A. 1, 8, 10 B. 2, 4, 6 C. 5, 9, 11 D. 3, 7, 10

2. Qo'l suyaklarini tartib bilan ko'rsating.

1. Kurak 2. O'mrov 3. Barmoq 4. Kaft 5. Yelka 6. Bilak 7. Tirsak 8.

Bilakuzuk

A. 5, 6, 2, 1, 7, 3, 8, 4

B. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

C. 3, 4, 6, 5, 8, 1, 2, 7

D. 2, 1, 5, 6, 7, 8, 4, 3

3. Ko'krak qafasi qanday suyaklardan tashkil topgan?

A. 12 juft ko'krak umurtqasi, 12 ta qovurg'a, 2 ta to'sh suyagi

B. 12 ta ko'krak umurtqasi, 12 juft qovurg'alar va to'sh suyagi

C. Bo'yin va ko'krak umurtqasi, 12 juft qovurg'alar va to'sh

suyagi

D. 31 ta umurtqa suyaklari, 24 ta qovurg'alar, to'sh suyagi

4. Suyaklar birikishidan hosil bo'ladigan bo'g'im qanday qismlardan iborat?
- Bo'g'im xaltasi, fibroz parda, suyak boshchasi
 - Bo'g'im xaltasi, fibroz parda, sinovial suyuqlik
 - Bo'g'im xaltasi, suyak boshchasi, sinovial suyuqlik
 - Bo'g'im xaltasi, suyaklarning birikish yuzasi, bo'g'im bo'shlig'i
5. Suyaklarning yuzasidagi pishiq yupqa parda qanday ataladi va u qaysi to'qimadan tashkil topgan?
- perikard, muskul to'qimasidan
 - shilliq qavat, epiteliy to'qimasidan
 - endokard, nerv to'qimasidan
 - periost, biriktiruvchi to'qimasidan
6. Bolaning bosh suyagi asosan qaysi yoshlarida tez o'sadi?
- 3-4, 6-8, 11-15 yoshlarida
 - 2-3, 5-7, 14-18 yoshlarida
 - 5-7, 14-17, 18-20 yoshlarida
 - 3-4, 5-7, 15-16 yoshlarda
7. Yangi tug'ilgan chaqaloq bo'yining uzunligi 50 sm, uning bo'yi har oyda 2 sm dan o'sib borsa chaqaloq, bir yoshga yetganda uning bo'yining uzunligi qancha bo'ladi?
- 60-65 sm
 - 67-69 sm
 - 71-73 sm
 - 74-75 sm
8. Uzun muskullar(1), kalta muskullar(2) qayerlarda joylashgan bo'ladi?
- 1-qovurg'alararo muskullar, 2-ko'z atrofidagi muskullar
 - 1-qo'l va oyoq muskullari, 2-qovurg'alararo muskullar
 - 1-ko'krak muskullari, 2-og'iz atrofidagi muskullar
 - 1-qorin devoridagi muskullar, 2-bo'yin muskullari
9. Muskullar tashqi tomondan qanday parda bilan o'ralgan va ichida qanday suyuqlik mavjud?
- periost parda, suyaklararo suyuqlik
 - shilliq qavat, qon
 - fassiya parda, sinovial suyuqlik
 - perikard parda, limfa suyuqligi
10. Odamning qaysi muskullari suyaklarga birkmagan?
- chaynash muskullari
 - qo'lning ikki va uch boshli muskuli
 - diafragma muskuli
 - mimika muskuli

11.Bo'yin muskullariga qaysi muskullar kiradi?

1-diafragma muskuli 2-to'sh-o'mrov so'rg'ishsimon muskuli 3-og'izning aylana muskuli 4-bo'yinning teri osti muskuli 5-qovurg'alararo muskul

A.1,5 B.2,4 C.3,5 D.1,2

12.Muskullarning statik ishi natijasida yuzaga kelgan vaziyat qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

A.yugurish, qo'lni oldinga tutib turish B.stardoldi holatlar, tik turish

C.gapirish, sakrash, yurish D.bryusda mashq bajarish, kurash tushish

13.Muskullar kontrakturasi deb nimaga aytiladi?

A.charchagan muskul tolalarining qisqarib bo'shasha olmay qolishi

B.charchagan muskul tolalarining sekin qisqarib bo'shashishi

C.charchagan muskul tolalariga oziq moddalining kam borishi

D.charchagan muskul tolalarining ixtiyorsiz harakatlarni bajarishi

14.Axill payi odamning qaysi qismida joylashgan?

A.boshda B.ko'krakda C.oyoqda D.qo'lda

15.Muskullarning yaxshi rivojlanishi, tolalari va paylarning baquvvat mustahkam bo'lishi o'z navbatida, imkon beradi. Nuqtalar o'rnini to'ldiring.

A.muskullarning tez charchashiga

B.suyaklarning yaxshi rivojlanishiga ularning mustahkam bo'lishiga

C.qorin bo'shlig'I muskullarining rivojlanishiga

D.muskullar kontrakturasi sodir bo'lishiga

16.Motoneyronlarning markazlari miyaning qaysi qismlarida joylashgan?

1-uzunchoq miya 2- oraliq miya 3-miyacha 4-miya yarimshrlari 5-o'rta miya 6-orqa miya

A.5, 4 va 3 B.6, 5 va 1 C.3, 6 va 1 D.2, 4 va 3

17.Raxit kasalligiga uchragan bolalarda qanday belgilar kuzatiladi?

A.qad-qomati to'g'ri shakllanadi, oyoqlar yassi bo'lib qoladi

B.suyaklar juda qattiq, egiluvchan bo'lib qoladi

C.qad-qomat shakllanishiga ta'sir ko'rsatmaydi, kalla suyagi kattarib ketadi

D.chanoq, oyoq, umurtqa pog'onasi egrilanib qoladi

18.Har bir muskul paylardan tashkil topgan qismi mavjud

Nuqtalar o'rnini to'ldiring.

A.bosh, qorin, dum B.bosh va qorin

C.bosh va dum D.qorin va dum

19.Bosh miya po'stlog'idagi markazning ishi buzilsa qanday holat yuzaga keladi?

A.qo'l va oyoqlar tarashadek qotib qoladi

B.muskullar tonusi pasayadi

C.qo'l va oyoqlar osilib qoladi

D.sezgi a'zolarining faoliyati ishdan chiqadi

20.Skolioz bu- umurtqa pog'onasining

Nuqtalar o'rnini to'ldiring

A.bo'yin qismining qiyshayishi B.yon tomonga qiyshayishi

C.ichkarida qiyshayishi D.orqa tomonga bo'rtib chiqishi

21.Tovon kaftining reszorlik vazifasi qaysi kasallikda buziladi?

A.skoliozda B.raxitda C.lordozda D.yassioyoqlikda

22.Quyidagilardan qaysi biri yassi oyoqlikka sabab bo'lida?

A.uzoq vaqt sport bilan shug'ullanish

B.tez yugurish va yurish

C.bir qo'lda uzoq vaqt yuk ko'tarish

D.uzoq vaqt og'ir yuk ko'tarish

23.Yassioyoqlikda organizmning qaysi qismida og'riq paydo bo'ladi?

A.son-boldir muskullarida

B.tovon-panja va boldir sohasida

C.tovon-kaft va boldir muskullarida

D.bel-quymich sohasida

24.Bolalarda qachon yassioyoqlik yuzaga keladi?

A.8-10 oyligidan boshlab yurgizish va uzoq vaqt tik oyoqda turg`izish

B.yosh bolaga poshnasiz yumshoq poyabzal kigizmaslik natijasida

C.sport poyabzalini faqat mashg`ulot vaqti kiyish natijasida

D.gigiyanaga roiya qilmaslik natijasida

25.Normal qad-qomat rivojlanishida umurtqa pog`onasining qismlari qanday holatda bo`ladi?

A.bo`yin qismi oldinga, ko`krak qismi orqaga, biroz egilgan bo`ladi,ko`krak va dumg`aza to`g`ri joylashadi

B.bo`yin va bel qismlari biroz oldinga, ko`krak va dumg`za qismi biroz orqaga egilgan

C.bo`yin va ko`krak qismlari orqaga, bel va dumg`za qismlari biroz orqaga egilgan

D.bo`yin, bel, dumg`za qismi orqaga, ko`krak qismi biroz oldinga egilgan

2-NAZORAT TEST JAVOBLARI

Savol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Javob	C	D	B	D	D	A	D	B	C	D	B	B	A	C	B
Savol	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
Javob	B	D	C	A	B	D	D	C	A	B					

NAZORAT ISHI . NI -3

Mavzu: Qon aylanish tizimi.

Nazorat shakli:Yozma so'rov

1. Oragnizmning ichki muhiti-Hujayra ichidagi va hujayralararo suyuqliklar, qon va limfa suyuqligi kiradi

2. Yurak devori qavatleri -Endokard, miokard,epikard, perikard

3. Yurakning sistolik va minutlik hajmi- Yurakning sistolik hajmi-65-70 ml, yurakning minutlik hajmi - 4.9 litr

4.Kapilliyar qon tomiri - Eng kichik qon tomir bo'lib, qon tomir devori bir qavatdan iborat.

5.Vena qon tomiri - Yurakka qon olib keladigan qon tomir bo'lib, uning ichki qismida klapanlar bo'ladi, devori uch qavatdan tuzilgan.

6.Arteriya qon tomiri- Yurakdan qon olib ketuvchi qon tomir bo'lib, uning devori uch qavat , sirdan qalin va elastik biriktiruvchi to'qima bilan qoplangan.

7. Qon guruhlari tarkibi- I guruhda-agglyutinogen yo'q, agglyutinin α va β , II guruhda-agglyutinogen B, agglyutinin α , III guruhda -agglyutinogen A, agglyutinin β , I guruhda -agglyutinogen A va B, agglyutinin yo'q.

8. Qonning shaklli elementlari – Eritrotsitlar, leykotsitlar, trombotsitlar

9. Immunitet – Organizmning o'zini yuqumli kasalliklardan himoya qilish xususiyatiga immunitet deyiladi.

10. Yurak va qon-tomir kasalliklari - Arteroskleroz, gipertoniya, ishemiya, insult, infark.

11. Kichik qon aylanish doirasi- Yurakning o'ng qorinchasidan chiqib o'pkaga borib, CO₂ gazini O₂ gazi bilan almashtirib yurakning chap bo'lmasiga kelib quyilishi.

12.Katta qon aylanish doirasi- Yurakning chap qorinchasida chiqib butun tanaga O₂ gazi va oziq moddani berib, CO₂ gazini olib qaytib yurakning o'ng bo'lmasiga kelib quyilishi

13.Limfa aylanishi - To'qima va organlardan boshlanib, limfa tomirlari orqali yuqori kovak venaga kelib quyilishi.

14.Anemiya - Qonda eritrotsitlarning soni va ular tarkibidagi gemoglobin miqdorining kamayishi.

15.OITS - Orttilgan immunitet tanqisligi sindromi. OITS birinchi marta AQSHda ro'yxatga olingan.

NAZORAT ISHI. NI -4

Mavzu: Nafas olish tizimi.

Nazorat shakli: Test topshiriqlari.

1. Tashqi nafas olish ... o'rtasidagi gazlar almashinuvidir.

A. Tashqi muhit bilan burun bo'shlig'i.

B. Burun bo'shlig'i bilan traxeya.

C. Tashqi muhit bilan alveolalar.

D. Alveolalar bilan o'pka qon tomirlari.

2. O'pka alveolalariga xos xususiyatni aniqlang.

1. Nafas olish, nafas chiqarish xususiyatiga ega.

2. Faqat nafas olish xususiyatiga ega.

3. Faqat nafas chiqarish xususiyatiga ega.

4. Devori bir qavatli epiteliydan iborat.

5. Devori bir qavatli biriktiruvchi to'qimadan iborat.

6. Atrofi mayda kapillarlar bilan o'ralgan.

A. 1, 2, 3 B. 2, 4, 6 C. 1, 3, 5 D. 1, 4, 6

3. Qaysi a'zoning devori 16-20 ta xalqasimon tog'aydan iborat?

A. Halqum B. Kekirdak C. Qizilo'ngach D. Bronxlar

4. Nafas olish a'zolarining ketma-ketligi qaysi javobda to'g'ri

berilgan?

1) o'pka 2) traxeya 3) hiqildoq 4) burun bo'shlig'i 5) bronxlar

A. 1, 2, 3, 4, 5 B. 3, 4, 2, 5, 1 C. 4, 3, 2, 5, 1 D. 4, 2, 3, 5, 1

5. Traxeyaning uzunligi qancha bo'ladi va uning uzunligi nimaga bog'liq?

- A. 13-25 sm, odamning bo'yiga
- B. 16-20 sm, yoshga bog'liq
- C. 9-13 sm, odamning bo'yiga
- D. 20-22 mm, odamning sog'ligiga

6. O'pkaning tiriklik sig'imi yig'indisi to'g'ri berilgan qatorni belgilang? 1) qo'shimcha havo 2) nafas havosi 3) rezerv havo 4) o'pkaning tiriklik sig'imi a) 1500 ml b) 700 ml c) 1200 ml d) 500 ml e) 3000 ml f) 3500 ml

- A. 1a, 2c, 3d, 4C.
- B. 1b, 2d, 3c, 4f.
- C. 1a, 2d, 3a, 4f.
- D. 1b, 2a, 3c, 4C.

7. Ovoz boylamlarining uzunligi ayollarda va erkaklarda o'rtacha necha millimetrga teng?

- A. 10-12; 18-20.
- B. 18-20; 20-22.
- C. 9-13; 13-25.
- D. 20-22; 18-20.

8. Diafragma muskuli qaysi muskullarning qisqarishi hisobiga yuqoriga ko'tariladi?

- A. Diafragma.
- B. Tashqi qovurg'alararo.
- C. Ichki qovurg'alararo.
- D. Qorin.

9. Nafas olish harakati qanday sodir bo'ladi?

A. Qovurg'alarining ko'tarilishi va diafragmaning pastga tushishi hisobiga.

B. Qovurg'alarining pastga tushishi va diafragmaning ko'tarilishi hisobiga.

C. Ichki qovurg'alararo va qorin muskullarining qisqarishi hisobiga.

D. Bo'yin va tashqi qovurg'alararo muskullarining qisqarishi hisobiga.

10. Nafas chiqarilgandagi havo tarkibida gazlar miqdori to'g'ri berilgan qatorni aniqlang.

- A. 4 % karbonat angidrid, 16,3% kislrorod, 79,7 % azot.
- B. 0,03 % karbonat angidrid, 20,94 kislrorod, 79,3 % azot.

C. 16,3 % karbonat anhidrid, 79,7 kislorod, 16 % azot.

D. 5,5-5,7 % karbonat anhidrid, 14,2-14,6 % kislorod, 80 % azot.

11. Nafas olishning oliy nerv markazi qayerda joylashgan?

A. Uzunchoq miya, orqa miyaning bo'yin, ko'krak qismi

B. Bosh miya katta yarim sharlari po'stlog'ida

C. Oraliq miya, orqa miyaning ko'krak qismida

D. Miyacha, orqa miyaning bo'yin qismida

12. Alveolalar va kapillar qon tomirlari o'rtasida gaz almashinuvining sababi nimada?

A. Alveolalar bo'shlig'idagi havo tarkibida kislorod kam, qonda karbonat anhidrid kam.

B. Alveolalar bo'shlig'idagi havo tarkibida kislorod ko'p, qonda karbonat anhidrid kam.

C. Alveolalar bo'shlig'idagi havo tarkibi bilan qondagi havo tarkibining bir-biriga yaqinligi.

D. Ulardagi bosimning o'zaro tengligi.

13. O'pka to'qimasining yallig'lanish kasalligi?

A. Faringit. B. Laringit. C. Bronxit. D. Zotiljam.

14. Tomoq shilliq pardasining yallig'lanishi qanday ataladi?

A. Faringit. B. Plevrit. C. Zotiljam. D. Laringit.

15. Tamaki tutuni tarkibida qancha zaharli modda borligi aniqlangan?

A. 2 000. B. 3 000. C. 1 200. D. 1 500.

16. Ovqatni parchalovchi fermentlar nomi va vazifalari to'g'ri ko'rsatilgan qatorni toping?

1) fruktoza 2) lipaza 3) glukoza 4) proteaza 5) karbogidraza

a) oqsillarni parchalash b) yog'larni parchalash c) uglevodlarni parchalash

A. 2-b, 4-a, 5-c

B. 2-b, 3-a, 5-c

C. 1-c, 3-a, 4-b

D. 2-a, 4-c, 5-b

17. Qaysi olim birinchi bo'lib oshqozonga fistula o'rnatish usulini qo'llagan?

A. K. Funk B. N. I. Lunin
C. B. A. Basov D. I. I. Sechenov

18. Quyidagilardan qaysi biri ta'sirida ovqatning maydalanishi uning fizik o'zgarishiga misol bo'ladi?

- A. Ichaklarning peristaltik harakati
- B. Lipaza ta'sirida parchalanish
- C. Proteazalar ta'sirida parchalanish
- D. Amilaza ta'sirida parchalanish

19. Ovqat hazm qilish sistemasi organlari ketma-ketligi qaysi javobda to'g'ri berilgan?

1) og'iz bo'shlig'i 2) oshqozon 3) xalqum 4) o'n ikki barmoqli ichak 5) qizilo'ngach 6) yo'g'on ichak 7) ingichka ichak

- A. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 B. 1, 3, 4, 6, 7, 5, 2
- C. 1, 3, 5, 2, 4, 7, 6 D. 1, 5, 6, 7, 2, 3, 4

20. Odamning yuqori t jag'ida qanday tishlar va ularning nechtadan bo'lishini aniqlang?

1) qoziq tish , 2) kurak tish, 3) kichik oziq tish, 4) katta oziq tish;
a) 4, b) 2, c) 6;

- A. 1a, 2b, 3c, 4a B. 1b, 2a, 3a, 4c
- C. 1c, 2a, 3a, 4b D. 1a, 2c, 3a, 4b

21. Vorsinkalar tananing qaysi qismida ovqat hazm bo'lishini ta'minlaydi?

- A. Ingichka ichak devorida
- B. Yo'g'on ichak devorida
- C. Ko'richak va uning chuvalchangsimon o'simtasida
- D. O'n ikki barmoq ichakda

22. Oshqozon shirasida xlorid kislotaning vazifasi nimadan iborat?

- A. Oshqozon devorini shikastlanishdan himoya qilish
- B. Fermentlar faolligini oshirish va bakteriyalarni o'ldirish
- C. Yog'larni parchalash
- D. Uglevodlarni parchalash

23. Organizmda jigar qanday funksiyalarni bajaradi?

1) eritrotsitlarni parchalaydi 2) o't suyuqligi ishlab chiqaradi

3) leykotsitlar ishlab chiqaradi 4) qonni zaharli moddalardan tozalaydi

5) gormonlar ishlab chiqaradi 6) moddalar almashinuvida ishtirok etadi

A. 1, 2, 4, 6 B. 1, 2, 3, 5 D. 1, 3, 5, 6 C. 2, 4, 5, 6

24.Yo'g'on ichakning yallig'lanish kasalligi nima deb ataladi?

A.gastrit B.entrit C.kolit D.xolera

25.Spirtli ichimliklarni iste'mol qilish natijasida organizmda qanday kasaliklar yuzaga keladi?

A.og'iz bo'shlig'i, qizilo'ngach va me'da raki

B.virusli gepatit A, B

C.salmonelloz, botulism, ichburug'

D.surunkali gastrit va me'daning yara kasalligi

4-NAZORAT TEST JAVOBLARI

Savol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Javob	C	D	B	C	C	C	B	D	A	A	B	B	D	A	B
Savol	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
Javob	A	C	A	C	B	A	B	A	C	B					

NAZORAT ISHI. NI -5

Mavzu: Ovqat hazm qilish.

Nazorat shakli: Test topshiriqlari.

1.Tarkibida sifatsiz oqsil saqlagan mahsulotlarni aniqlang.

A.go'sht, makkajo'xori, baliq mahsulotlari

B.tuxum, sut, sut mahsulotlari

C.loviya, no'xat, kartoshka

D.bug'doy, guruch, parranda mahsulotlari

2.Odam ovqat iste'mol qilmasdan faqat suv iste'mol qilganda tana massasining necha foizi kamayguncha yashashi mumkin?

A.20-22% I B.40 %i C.60 % I D.78-80 % i

3. Makroelementlar keltirilgan qatorni toping.

A. rux, marganes, kobalt

B. aluminiy, natriy, xlor

C. mis, ftor, kalsiy

D. temir, kaliy, fosfor

4. Vitamin atamasini fanga kim birinchi bo'lib kiritgan?

A. 1912 yil, K. Funk

B. 1940 yil F. Misher

C. 1880 yil, N. I. Lunin

D. 1940 yil, K. Landshteyner

5. Odam orgnizmida biror vitaminning mutlaqo yo'qolishi qanday ataladi?

A. Gipovitaminoz

B. Gipervitaminoz

C. Avitaminoz

D. Gipoksiya

6. Organizmda qaysi vitamin yetishmasligi natijasida terida sezuvchanlik oldiniga kuchayadi, so'ngra umuman yo'qoladi?

A. Askorbin kislota

B. Tiamin

D. Riboflavin

C. A

vitamin

7. Yog'da eriydigan vitaminlarni aniqlang?

A. B₁, B₆, PP, D

B. B₁, B₂, B₆, B₁₂

C. A, E, H, C

D. A, D, E, K

8. A vitamin qaysi organlarning funksional holatini normal saqlashda muhim ahamiyatga ega?

1) terining ustki qavatini normal saqlashda 2) nerv sistemasi qo'zg'alishining normal o'tishida 3) markaziy nerv sistemasida tormozlanish jarayonining normal o'tishida 4) ovqat hazm qilish organing shilliq qavatini normal saqlashda 5) odamning aqliy faoliyatining yaxshi bo'lishida 6) nafas yo'llarining funksional holatini normal saqlashda

A. 1, 4, 6

B. 1, 3, 5

C. 2, 4, 6

D. 3, 5, 6

9. B₁ vitamin ... kabi mahsulotlar tarkibida ko'p uchraydi.

A. Guruch po'stlog'ida, baliq yog'ida, qizil qalampirida

B. tuxum sarig'ida, limonda, jigarda, sut va sut mahsulotlarida

C. O'rikda, mosh, no'xat, baliq yog'ida

D. Guruch po'stlog'ida, mol jigarida, bug'doy non, yong'oqda

10. D vitamining yetishmasligi natijasida organizmda qaysi tuzlarning almashinuvi buziladi va bu qaysi kasallikning kelib chiqishiga sabab bo'ladi?

- A. Temir, magniy, anemiya B. Kalsiy, fosfor, raxit
C. Yod, fosfor, buqoq D. Kaliy, kalsiy, gemofiliya

11. Oziq moddalarning parchalanishidan hosil bo'lgan energiyaning uchdan bir qismi qanday jarayon uchun sarflanadi?

A. to'qima va organlar hayotiy jarayonlarining normal o'tishiga sarflanadi

B. asosiy moddalar almashinuvi uchun sarflanadi

C. odam bir kecha-kunduzda bajaradigan ishiga sarflanadi

D. tana harorartining doimiyligini ta'minlash uchun sarflanadi

12. Tushkiovqat kaloriyasi bir kecha-kunduzgi ovqat kaloriyasining necha foizini tashkil etadi?

- A. 35-40 % ini B. 10-15 % ini C. 25-30 % ini D. 40-45 % ini

13. Ovqatning energetik funksiyasi berilgan qatorni toping?

A. ovqat tarkibidagi oqsil hujayra va to'qima tarkibiy qismiga kiradi

B. ovqat moddalari kislorod yordamida oksidlanib energiya hosil bo'ladi

C. hujayraning eskirgan qismlari yangilanishini ta'minlaydi

D. hujayralar bo'linib ko'payishini ta'minlaydi

14. Ayirish sistemasi qaysi organlardan tashkil topgan?

A. siydik yo'li, siydik pufagi, siydik chiqarish kanali

B. buyrak, siydik yo'li, siydik pufagi

C. buyrak, siydik yo'li, siydik pufagi, siydik chiqarish kanali

D. buyrak, siydik yo'li, siydik chiqarish kanali

15. Birlamchi siydik tarkibi qon plazmasi tarkibidan nima bilan farqlanadi?

A. birlamchi siydik tarkibida oqsil ko'p boladi

B. birlamchi siydik tarkibida yog` bo'ldi

C. birlamchi siydikda glukoza bo'lmaydi

D. birlamchi siydik tarkibida oqsil bo'lmaydi

16.Katta odamning buyrak nefronlarida uzluksiz siydik filtrlanishi natijasida bir sutkada qancha birlamchi siydik hosil bo'ladi va qancha ikkilamchi siydik sifatida tashqariga chiqarib yuboriladi?

- A.98,5-99 litr hosil bo'ladi, 2 litr chiqariladi
- B.100- litr hosil bo'ladi, 1-1,5 litr chiqariladi
- C.2-3 litr hosil bo'ladi, 1-1,5 litr chiqariladi
- D.100 litr hosil bo'ladi, 98,5-99 litr chiqariladi

17.Antidiuretik garmon qanday vazifa bajaradi?

- A.reabsorbsiya jarayonini kuchaytiradi, siydik ajralishini kamaytiradi
- B.reabsorbsiya jarayonini susaytiradi, siydik ajralishini ko'paytiradi
- C.siydik ajralishini ko'paytirib, reabsorbsiyani kuchaytiradi
- D.siydik ajralishini kamaytirib, reabsorbsiyani susaytiradi

18.Terining qaysi qismida yog` va ter bezlari joylashgan?

- A.epidermada B.dermada C.teri osti kletchatkasida
- D.derma va epidermada

19.Bir kecha-kunduzda katta yoshli odamda o'rtacha qancha ter ajraladi va uning tarkibida qancha miqdorda osh tuzi va azot qoldig'I bo'ladi?

- A.1-1,5 litr ajraladi, 2 kg osh tuzi, 1kg azot bo'ladi
- B.100 ml ajraladi, 10 g osh tuzi, 90 g azot bo'ladi
- C.500 ml ajraladi, 2 g osh tuzi, 1 g azot bo'ladi
- D.300 ml ajraladi, 200 g osh tuzi, 100 g azot bo'ladi

20.Ona suti tarkibidagi moddalarni ularning foizi bilan to'g'ri juftlab yozilgan qatorni toping.

1-oqsil, 2-yog`, 3-uglevod, 4- suv, vitaminlar, 5-har xil minerallar

a-0,3 %; b-87 %; c-4,5 %; d-6,5 %, e-1,5 %.

- A.1-a, 2-c, 3-e, 4-b, 5-d
- B.1-c, 2-b, 3-d, 4-a, 5-e
- C.1-e, 2-c, 3-d, 4-b, 5-a
- D.1-b, 2-d, 3-a, 4-e, 5-c

21. Hujayra va to'qimalarda moddalar almashinuvi natijasida hosil bo'lgan karbonat angidrid gazining necha foizi teri orqali, necha foizi nafas organlari orqali tashqi muhitga chiqariladi?

- A. 99 % I teri orqali, 1 %i nafas organlari orqali
- B. 98 % I teri orqali, 2 %i nafas organlari orqali
- C. 1 %i teri orqali, 99 %i nafas organlari orqali
- D. 2 %i teri orqali, 98 %i nafas organlari orqali

22. Bolalar sovuni tarkibidagi qanday modda terini yumshatadi?

- A. bor kislota
- B. lanolin
- C. limon kislota
- D. askorbin kislota

23. Qo'l yoki oyoq terisi kuygandan qanday birinchi yordam ko'rsatiladi?

- A. kuygan joyga yod eritmasi yoki yashil dori surtiladi
- B. kuygan joy sterillangan bint bilan bog`lab qo'yiladi
- C. boshi pastdan oyoqlari teparoq qolib yoqiziladi
- D. kuygan joy oqar suv tagida 2-3 minut tutib turiladi

24. Odamni issiq urganda qanday belgilar kuzatiladi?

- A. teri qizarishi, bosh aylanishi, nafas qisishi
- B. ko'ngil aynishi, qorin og`rishi, ko'p terlash
- C. bosh, chakka, peshona, yuz qimlaridan qon ketishi kuzatiladi
- D. terida pufakchalar paydo bo'lishi, teri qizarishi kuzatiladi

25. Odam uzoq vaqt davomida sovuqda bo'lishi natijasida

Mumkin.

Nuqtalar o'rnini to'ldiring.

A. issiq urishi B. terini kuyishi C. sovuq urishi D. teri shikastlanishi

5-NAZORAT TEST JAVOBLARI

Savol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Javob	C	B	D	A	C	B	D	A	D	B	D	A	B	C	D
Savol	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
Javob	B	A	B	C	C	D	B	D	A	C					

NAZORAT ISHI . NI -6

Mavzu: Nerv sistemasining tuzilishi va funksiyasi.

Nazorat shakli: Test topshiriqlari.

1. Bajaradigan vazifasiga ko'ra nerv sistemasi qanday turlarga bo'linadi?

A. markaziy va periferik B. bosh miya va orqa miya

C. simpatik va parasimpatik D. somatik va vegetativ

2. Orqa miyaning ko'krak segmentida joylashgan nerv markazlari qaysi a'zolarning harakatini ta'minlaydi? A. Qo'lning ichki yuzasini, teri muskullarini, shu sohada joylashgan ichki a'zolarini

B. Qo'lning tashqi yuzasini, kaft barmoqlarining terisi, muskullarining sezish va harakatlanish funksiyasini ta'minlaydi.

C. Qo'lning ichki yuzasi, kaft, barmoqlarning teri muskullarini

D. Qo'lning ichki va tashqi yuzasini, kaft va barmoqlarni teri muskullarini sezish va harakatlantirish funksiyasini ta'minlaydi.

3. Orqa miyaning bo'yin segmentida joylashgan nerv markazlari qaysi a'zolarning harakatlanishini ta'minlaydi?

A. Qo'lning ichki yuzasini, teri muskullarini, shu sohada joylashgan ichki a'zolarini

B. Qo'lning tashqi yuzasini, kaft barmoqlarining terisi, muskullarining sezish va harakatlanish funksiyasini ta'minlaydi.

C. Qo'lning ichki yuzasi, kaft, barmoqlarning teri muskullarini

D. Qo'lning ichki va tashqi yuzasini, kaft va barmoqlarni teri muskullarini sezish va harakatlantirish funksiyasini ta'minlaydi.

4. Refleks yoyi qismlari ketma - ketligi qaysi javobda to'g'ri joylashtirilgan?

1) nerv markazi 2) ishchi organ 3) retseptor 4) sezuvchi nerv tolasi

5) harakatlantiruvchi nerv tolasi

A. 3, 4, 1, 5, 2

B. 2, 5, 1, 4, 3

C. 3, 5, 4, 2, 1

D. 2, 1, 4, 5,

3

5. Orqa miya nechta sigmentdan tashkil topgan va ular umurtqa pog'onasi kanalida nechtadan joylashadi?

A. 33; bo'yinda – 7 ta, ko'krakda – 14 ta, belda – 6 ta, dumg'azada – 5 ta, dumda – 1 ta.

B. 31 – 33; bo'yinda – 8 ta, ko'krakda – 12 ta, belda – 5 ta, dumg'azada – 5 ta, dumda – 1 – 3 ta.

D. 30 – 31; bo'yinda – 6 ta, ko'krakda – 12 ta, belda – 5 ta, dumg'azada – 5 ta, dumda – 1 – 3 ta.

C. 33 – 34 ; bo'yinda – 7 ta, ko'krakda – 12 ta, belda – 5 ta, dumg'azada – 5 ta, dumda – 4 – 5 ta.

6. Orqa miyaning tuzilishi qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?

A. 3 qavat: tashqi – qattiq, o'rta – yumshoq, ichki – to'rsimon;

B. 2 qavat: tashqi – o'rgimchak to'rsimon, ichki – yumshoq;

D. 3 qavat: tashqi – epiteliy, o'rta – muskul, ichki – yumshoq;

C. 3 qavat: tashqi – qattiq, o'rta – o'rgimchak to'rsimon, ichki – yumshoq.

7. Bosh miya katta yarisharlari po'stlog'ining qaysi qismida ko'rish zinasini joylashgan?

A. peshona qismida B. chakka qismida C. ensa qismida

D. tepa qismida

18. Nafas olish markazi yo'llari nerv sistemasining qaysi qismida joylashgan?

A. uzunchoq miya B. miyacha C. o'rta miya D. Varoliyev

ko'prigi

9. Bosh miya katta yarimsharlari po'stlog'ida necha qavat hujayralardan tashkil topgan va bu hujayralarning beshinchi qavati qanday hujayralardan tashkil topgan?

A. 5 qavat hujayralardan, 5- qavat piramidasimon hujayralar

B. 6 qavat hujayralardan, 5- qavat donador hujayralar

C. 5 qavat hujayralardan, 5- qavat yulduzsimon hujayralar

D. 6 qavat hujayralardan, 5- qavat piramidasimon yirik hujayralar

10. Simpatik nerv sistemasi vazifalari to'g'ri berilgan javobni aniqlang.

A.yurak ishini susaytiradi, qon bosimni tushiradi, nafas olish yengillashadi

B.nafas yo'llarini kengaytiradi, ter ajralishini kuchaytiradi

C.arteriya qon tomirlarini kengaytiradi, ko'z qorachig'ining toraytiradi

D.siydik qopi muskullarini taranglashtiradi, siydik yig'ilishiga to'sqinlik qiladi

11.O'rta va uzunchoq miyadagi nerv markazlaridan chiqadigan parasimpatik nerv tolalari qaysi sohadagi a'zolarga boradi?

A.ko'krak va qorin B.ko'krak va bo'yin

C.bosh va yuz D.bo'yin va yuz

12.Adashgan nerv nima?

A.simpatik nervning uzunchoq miyadan chiqib, ichki organlarga boradigan yo'g'on tolas

B.parasimpatik nervning o'rta miyadan chiqib, ichki organlarga boradigan bitta tolas

C.parasimpatik nervning uzunchoq miyadan chiqib, ichki organlarga boradigan bitta tolas

D.simpatik nervning o'rta miyadan chiqib, ichki organlarga boradigan yog'on tolas

13.Periferik nerv sistemasi kasalliklari berilgan qatorni toping.

A.meningit, ensefalit

B.nevrit, ganglionit

C.nevralgiya, miyelit

D.polimiyelit, nevrit

14.Ko'pincha bolalarda uchraydigan va viruslar qo'zg'atadigan kasallik qanday ataladi?

A.polimiyelit B.ensefalit C.miyelit D.nevralgiya

15. Miya to'qimasining necha foizini suv tashkil qiladi

A. 92% B.84% C.70-80% D. 22%

16.Nerv sisitemasining qaysi qismi yallig'lanishidan nevrit kasalligi kelib chiqadi

A.harakatlantiruvchi nerv tolas

B.nerv tugunlari

C.sezuvchi nerv tolasi

D.harakatlantiruvchi nerv hujayrasi

17.Mikrosefaliya-qanday kasallik hisoblanadi?

A.bosh miya yarim sharlarining rivojlanmay qolishi

B.bosh miya o'rab turgan pardaning yallig'lanishi

C.orqa miya to'qimasining yallig'lanishi

D.neyronlarni viruslar zararlashi

18.Orqa miya uch qavat parda bilan o'ralgan bular.... qanday ketma-ketlikda

A.qattiq, o'rgimchak to'rsimon, yumshoq

B.yumshoq, parallelsimon, qattiq

C.qattiq, yumshoq, o'rgimchak to'rsimon

D.qattiq, yumshoq, oq modda

19.Tizza refleksi hosil bo'lishida ishtirok etadigan refleks yoyi qismlari tartibini aniqlang 1)harakatlantiruvchi nerv markaz 2)oraliq nerv hujayrasi 3)muskul 4)sezuvchi nerv hujayrasi 5)harakatlantiruvchi nerv hujayrasi 6)sezuvchi nerv tolasi 7)retseptor

A.7,6,4,2,5,1,3 B.7,3,5,,1,6,2,4 C.3,1,5,2,4,7,6 D.4,2,6,1,5,3,7

20.Nerv impulslari ta'sirida sinaps teshigiga ajralib chiqadigan suyuqlikni belgilang.

A.Sinovial B.Gormon C.Mediator D.Ferment

21.Parasimpatik nerv sistemasi

A.yurak urishini kuchaytiradi

B. yurak urishini sekinlashtiradi

C.nafas olishni yengillashtiradi

D.qon bosimini oshiradi

22.Ko'z soqqasini va yuz muskullarni harakatlantiruvchi nerv markazi qayerda joylashgan 1.uzunchoq miya 2.Varoliyev ko'prigi 3.miyacha 4.o'rta miya 5.oraliq miya 6. ensa

A.2. B.5.1 C.6.3 D. 2.4

23.Nafas olish, yurak ishini bohsarish markazlari bosh miyaning qayerida joylashgan

- A.miya yarimsharlar po'stlog'ida B.o'rta miyada
C.oralik miyada D. uzunchoq miyada

24.Qo'l barmoqlarining nozikharakatlarini refleksini bosh miyaning qaysi qismi boshqaradi?

- A.Bosh miya katta yarim sharlari
B. O'rta miya
C. Voroliyev ko'prigi
D. Oraliq miya

25.Orqa miyaning reflektor funksiyasi qaysi moddaga bog'liq?

- A.Oq modda
B.Targ'il tana moddasi
C.Kulrang modda
D. Sariq modda

6-NAZORAT TEST JAVOBLARI

Savol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Javob	D	B	A	A	B	C	A	D	B	C	C	B	A		
Savol	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
Javob															

NAZORAT ISHI. NI -7

Mavzu:Nerv sistemasining tuzilishi va ahamiyati.

Nazorat shakli: Yozma so'rov

1.Markaziy nerv sistemasi - Bosh miya va orqa miya kiradi.

2.Preferik nerv sistemasi - Orqa miyadan chiqadigan 31 juft sezuvchi, harakatlantiruvchi nerv tolalari, bosh miyadan chiqadigan 12 juft nervlar hamda umurtqa pog'onasi atrofida va icliki organlarda joylashgan nerv tugunlari kiradi.

3.Vegetativ nerv sistemasi - Ichki organlar: nafas olish, qon

aylanish, ovqat hazm qilish, ayirish va icliki sekreksiya bezlari ishini boshqaradi.

4.Bosh miyaning tuzilishi- Bosh miya qutisining ichida joylashgan.Og`irligi 1020-1970 gr. U katta yarim sharlar va stvol qismdan iborat. Miya stvoli-uzunchoq miya, miya ko`prigi, o`rta miya, oraliq miya va miyachadan tashkil topgan.

5. Orqa miyaning tuzilishi Orqa miya umurtqa kanalida joylashgan. Uzunligi 40-45sm, og`irligi 30-40 gr .Orqa miya 3 qavatdan iborat, 13 mln dan ortiq nerv hujayralaridan tashkil topgan.

6. Oliy nerv faoliyati - Bosh miya katta yarimsharlari va ulaming po`stlog`i markaziy nerv sistemasining yuqori qismi bo`lib hisoblanadi. Odamning xulq-atvori, fikrlashi, ongi va barcha ruhiy xususiyatlari oliy nerv faobyati bo`lib, u bosh miya katta yarimsharlari va ular po`stlog`ida joylashgan nerv markazlarining normal funksiyasiga bog`liq.

7.Shartsiz reflekslar Tug`ma bo`lib, bosh miyaning stvol qismi va orqa miya ishtirok etadi. Shartsiz reflekslar doimiy ularning soni va turi barcha kishilarda bir xil bo`ladi. Nafas oish, qon aylanish, ko`rish, eshitish, gapirish.

8. Xolerik tipiga ta`rif Kuchli qo`zg`alish, tormozlanishdan ustun bo`lgan temperament tipi hisoblanadi..

9. Analizator qismlari3 qismdan iborat 1) pereferik qism 2) o`tkazuvchi qism 3) markaziy qism.

10. Bosh miya katta yarim sharlari - O`ng va chap yarimsharlardan tashkil topgan. 2 qavatdan ustki kulrang – nerv hujayralari, ichki oq – nerv tolalardan iborat.

11.Parasimpatik nerv sistemasi - Bosh miyaning o`rta va uzunchoq miyasi hamda orqa miyaning dumg`aza sigmentidan chiqadi.

12.Shartli reflekslar - Markazi bosh miya katta yarimsharlar po`stlog`ida joylashgan.Insonnog hayoti davomida hosil bo`ladigan reflekslar.Kitob o`qish, maktabga borish, televizor ko`rish, qo`shiq eshitish,

13. Sangvinik tipiga ta'rif - Kuchli, muvozanatlashgan harakatchan temperament tipi hisoblanadi.

14.Uyqu va uning turlari - Odamning normal fiziologik holati bo'lib,tabii`y uyqu, gipnotik, narmotik uyqu turlariga bo'linadi,

15.Nerv sistemasi kasalliklari – menengit, ensefalet, miyelit, poliomyelit, ganglionit, nevrit.

NAZORAT ISHI . NI -8

Mavzu: Sezgi organlari. Ko'payish va rivojlanish.

Nazorat shakli: Test topshiriqlari.

1. Bola nutqining normal rivojlanishi qaysi a'zoning faoliyatiga bog'liq?

A. Ko'rish B. Sezish C. Harakat D. Eshitish

2. Nog'ora parda quloqning qaysi bo'limida joylashgan va qanday to'qimadan tashkil topgan?

A. Ichki quloqda, epiteliy to'qima

B. Tashqi va o'rta quloq o'rtasida, biriktiruvchi to'qima

C. O'rta quloqda, biriktiruvchi to'qima

D.O'rta va ichki quloq o'rtasida, silliq muskul to'qima

3. Eshitish retseptorlari qayerda joylashgan?

A. Suyak labirintining dahlizida

B. Suyak labirintining yarim doira kanalchalarida

C. Suyak labirintining chig'anog'ida

D. Suyak labirintining xaltasimon tuzilmalarida

4. Quloq suprasi qanday vazifani bajaradi?

A. Tovush to'lqinlarini ichki quloqqa yo'naltirish

B. Tovush to'lqinlarini to'plash va uni quloqning tashqi yo'lga yo'naltirish

C. Tovush to'lqinlarini tarqatish

D. Nog'ora pardada hosil bo'lgan tebranishni o'rta quloq yo'lga yo'naltirish

5. Endolimfa suyuqligi odam eshitish a'zosining qaysi qismida joylashgan?

- A. Parda labirinti ichida
- B. Suyak labirintining ichida
- C. Ichki quloq bilan o'rta quloq o'rtasida

D. Suyak va parda labirinti orasida

6. Muvozanat analizatorini aniqlang.

- A. Teri
- B. Harakat
- C. Eshitish
- D. Vestibular

7. Vestibular apparat ichki quloqning qaysi qismida joylashgan?

- A. Dahliz va yarimaylana kanalchalar ichida
- B. Chig'anoqda
- C. Perilimfa suyuqligida.
- D. Parda labirinti va suyak labirinti orasida

8. Muvozanat organining refleks yoyi qismlari ketma - ketligini ko'rsating.

1) retseptor 2) bosh miya yarim sharlari po'stlog'ining muvozanat markazi

3) vestibular nerv 4) miya ko'prigidagi po'stloqosti muvozanat markazi 5) miyacha

- A. 1, 5, 4, 2, 3
- B. 1, 3, 4, 5, 2
- C. 3, 1, 5, 4, 2
- D. 1, 4, 5, 3, 2

9. Sechenov qaysi a'zoldagi sezuvchanlikni yashirin sezgi deb atagan?

- A. Hid bilish a'zosidagi
- B. Muvozanat organidagi
- C. Muskul va paydagi
- D. Burun bo'shlig'idagi

10. Qaysi olim bundan 200 yil oldin "Og'riq barcha xavf - xatarda odamning eng ishonchli qo'riqchisidir, u doim ehtiyot bo'ling, hayotingizni asrang va avaylang" deb uqtiradi, deb yozgan?

- A. Mechnikov
- B. Volter
- C. Pavlov
- D. Sechenov

11. Teridagi sovuqni sezuvchi retseptorlar miqdorini aniqlang.

- A. 1 mln
- B. 30 ming
- C. 300 ming
- D. 500 ming

12. Embrion qavatlarini nomini to'g'ri belgilang.

A. Tashqi qavat – endoderma, o‘rta qavat – ektoderma, ichki qavat – mezoderma

B. Tashqi qavat – epiderma, o‘rta qavat – periderma, ichki qavat – endoderma

C. Tashqi qavat – mezoderma, o‘rta qavat –endoderma, ichki qavat – ektoderma

D. Tashqi qavat – ektoderma, o‘rta qavat – mezoderma, ichki qavat – endoderma

13.Yetti oylik homilaning bo‘yi uzunligi va tanasining vazni qanday bo‘ladi?

A. Bo‘yi uzunligi 45 sm, tanasining vazni 1500 – 2000 g

B. Bo‘yi uzunligi 25 – 30 sm, tanasining vazni 700 – 1000g

C. Bo‘yi uzunligi 35 sm, tanasining vazni 1000 – 1300 g

D. Bo‘yi uzunligi 50 sm, tanasining vazni 2500 – 3000 g

14. Bolaning suyak sistemasi normal rivojlanganligi nima bilan belgilanadi?

A. Yurak qon – tomir faoliyati

B. Muskullarining rivojlanishi

C. Sut tishlari chiqishi

D. Ovqat hazm qilish organlari faoliyati

15. Akseleratsiya jarayoni to‘g‘ri izohlangan qatorni tanlang.

A. Odam organizmi jismoniy va fiziologik rivojlanishining tezlashuvi

B. Odam organizmi jismoniy va fiziologik rivojlanishining sekinlashuvi

C. Odam organizmida tashqi muhitdan qabul qilingan moddalarning hujayralar tomonidan o‘zlashtirilishi.

D. Muskullarning qisqarib bo‘shasha olmay qolishi.

16.Ko‘z bajaradigan vazifasiga ko‘ra qanday qismlardan tashkil topgan?

A.retseptor, tomirli

B.optik sistema, retseptor

C.retseptor, sclera

D.to‘rsimon, tomirli

17.Akkomadatsiya nima?

A.ko'zning uzoq va yaqinni k'orish qobiliyati

B.ko'zning optic sistemasi

C.ko'z gavharining yorug`likni sindirib o'tkazish qobiliyati

D.ko'z gavharining shaklining o'zgarib turishi

18.Ko'rish maydoni deb nimaga aytiladi?

A.ko'zni harakatlantirmay turib, atrofdagi buyumlarni ko'rish

B.ko'zni harakatlantirmay turib, buyumlarni rangini ajratish

C.ko'zni harakatlantirmay turib, buyumlarni ko'rish va rangini ajratish

D.2 ta buyumni bir-biriga qo'shilmagan holda, alohida-alohida ko'rish qobiliyati

19.Quloqdagi eshitish suyakchalari qanday vazifa bajarishini belgilang.

A.nog`ora pardani tarang qilib turadi

B.nog`ora pardaning tebranishini ichki quloqqa o'tkazadi

C.ichki quloqdadi suyaklarning tebranishini kuchaytiradi

D.eshitish nervlari faoliyatini boshqaradi

20.Yevstaxiy nayi tananing qaysi qismida joylashgan?

A.o'rta quloq bilan burun-halqum bo'shlig`I o'rtasida

B.o'rta quloq bilan ichki quloq o'rtasida

C.nog`ora parda orqasida

D.burun-halqum bo'shlig`ida

21.Parda labirint qayerda joylashgan?

A.endolimfa suyuqligida

B.o'rta quloqda

C.suyak labirintda

D.perilimfada

22.Eshitish retseptorlaridagi qo'g`alish eshitish mrkaziga qanday izchillikda boradi?

1.retseptor 2.o'rta miya 3.yarim sharlar po'stlog`ining chakka qismi 4.miya ko'prigi

A.1,2,3,4 B.2,4,3,1 C.4,3,2,1 D.1,4,2,3

23.Muskul, pay v abo'g`imlarda joylashgan retseptorlar qanday ataladi?

A.taktil B.propioretseptorlar C.vestibular
D.visseroretseptorlar

24.Bola necha oyligidan boshlab buyumlarni ushlab o`rnidan tura boshlaydi?

A.5 oyligidan B.7 oyligidan C.8 oyligidan D.11 oyligidan

25.Bola boshining katta liqildog`I (1) va kichik liqildog`i(2) qayerda joylashgan?

A.1-ensa va tepa suyaklari o`rtasida, 2-peshona va tepa suyaklari o`rtasida

B.1-chakka va ensa suyaklari o`rtasida, 2-tepa va chakka suyaklari o`rtasida

C.1-peshona va tepa suyaklari o`rtasida, 2-ensa va tepa suyaklari o`rtasida

D.1-orqa va bosh miya o`rtasida, 2-uzunchoq va oraliq miya o`rtasida

8-NAZORAT TEST JAVOBLARI

Savol	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Javob	D	B	C	B	A	D	A	B	C	B	B	D	C	C	A
Savol	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
Javob	B	D	C	B	A	C	D	B	C	C					

XULOSA

Biologiya darslari uchun “Nazorat ishi” topshiriqlarini tayyorlashda o‘qituvchi ijodiy yondoshgan holda nazorat ishlarini ishlab chiqishii kerak. “Raqamli diktant” texnologiyasi biologiya darslarida qo‘llanilganda, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashlari , mantiqiy fikr yuritishlari, izlanuvchanliklari, darsliklar ustida mustaqil ishlash va unumli foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga o‘quvchilarni nazorat qilish, har bir o‘quvchi bilan alohida shug‘ullanish imkonoyatini ko‘paytiradi.O‘qituvchi o‘quvchilar bilan “Biologik diktant” ustida ishlash vaqtida yuzaga kelgan bo‘shliqlarni aniqlash va yuzaga kelgan bo‘shliqlarni to‘ldirish imkoniyatini hosil qiladi. “Biologik mashq” texnologiyasi asosida o‘quvchilar o‘zlarini qiziqtiruvchi ma‘lumotlar olish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.Ma‘lumotlar olish uchun o‘quvchilar barcha manbalardan foydalanishlari mumkin bo‘lib, o‘qituvchi-o‘quvchi aloqalari uchun zamin tayyorlanadi. “Jadval bilan ishlash” va “Rasm bilan ishlash”da o‘quvchilar berilgan topshiriqlarni erkin fikrlab, mustaqil bajaradilar.

O‘qituvchilar biologiya darslarida mustaqil ravishda nazorat ishlarini tayyorlashda testning turli xil shakllarini ilg`or pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda tayyorlashsa maqsadga muvofiq bo‘lar edi. Ilg`or pedagogik texnologiyalardan foydalanish bilan davlat ta‘lim standartlarini bajarish samaradorligi yuqori darajaga ko‘tarilishi, o‘qituvchi o‘z oldiga qo‘ygan maqsadlariga erishish garovidir. Bizning maqsadimiz ta‘limda sifat va samaradorlikka erishish bilan o‘quvchilar o‘z fikrlarini bayon qila olishga, o‘z fikrini himoya qila olishga qaratilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Sh.Mirziyoyev “ Xalqimizning roziligi bizning foliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. -“O‘zbekiston”- Toshkent. 2019 y.2-son
2. Karimov .A. Yuksak ma’naviyat- yengilmas kuch.T.:” Ma’naviyat”.-T.: 2008
3. Umumiy o‘rta ta’limning Davlat ta’lim standarti. 2017 yil 6 aprel Vazirlar Mahkamasining 187-qarori.
4. Aminov B, Tilavov T, Mavlonov O. “Odam va uning salomatligi” 8- sinf uchun darslik – Toshkent: “ O‘zbekiston” , 2014.
5. Aminov B, “Odam va uning salomatligi” 8- sinf, o‘qituvchilar uchun metodik qo‘llanma.-Toshkent: “ Tafakkur” , 2019.
6. Tolipova J. O., G‘ofurov A. T. “Biologiya ta’limi texnologiyalari”,-Toshkent: “O‘qituvchi” 2002 .
7. Allamuratov M., Zaripov E., Usmonova Z., Maqsudova R. “Umumta’lim maktablarida biologiya fanidan laboratoriya ishlarini o‘tkazish bo‘yicha uslubiy qo‘llanma.- Toshkent – 2005.
8. Batirova F. Batirova ., Shukurova S. K “ Odam va uning salomatligi fanidan laboratoriya mashg‘ulotlari daftari”, - Samarqand VPKQTMOI
9. Maktabda biologiya ma’naviy- marifiy, ta’limiy jurnal. 2020, 4- soni.
- 10.. www.ziyonet.uz

MUNDARIJA

Kirish	5
1-nazorat ishi	6
2-nazorat ishi.....	9
3-nazorat ishi.....	12
4-nazorat ish	13
5-nazorat ishi	15
6-nazorat ishi	19
7-nazorat ishi	22
8-nazorat ishi	23
Xulosa	26
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.....	27

**BIOLOGIYA FANIDAN NAZORAT TOPSHIRIQLARINI
BAJARISH METODIKASI
(VIII-SINF)**

*(umumta'lim maktablarining biologiya fani o'qituvchilari
uchun uslubiy ko'rsatma)*

Texnik muharrir *Abdullayev F.*

Terishga berildi: 10.01.2021 y.
Bosishga ruxsat berildi: 13.01.2021 y
Ofset bosma qog'oz. Qog'oz bichimi 60x84^{1/16}.
«Cambria» garniturasini. Ofset bosma usuli.
2.5 bosma taboq Adadi: 50 nusxa. Buyurtma №28/20

Samarqand viloyati Samarqand viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash
va ularning malakasini oshirish hududiy markazi bosmaxonasida chop etildi.

Samarqand shahar, Obidinov ko'chasi 7-uy.

